

Cecilia Frisendahl

Ljuset
Tornålsgravyr 270 × 245 mm

Cecilia Frisendahl är född 1922 i Stockholm. Bosatt i Djursholm ända tills 1998, då hon flyttade till Konsthögskolan på Hornsgatan i Stockholm. Studier vid Konstakademien, Stockholm (måleri) 1941–46, i Paris 1947, i London och Rom 1948–49, vid Konsthögskolans grafikskola 1950 samt under 1960-talet.

Debututställning på Färg och Form, Stockholm 1952. Därefter 62 separatutställningar, de flesta med grafik och teckningar; i Stockholm bl.a. på Galleri Lucidor, Galleri Gröna Paletten, Galleri Hippo, Grafiska Sällskapet och senast i Tengbomhallen i Konstakademien 2006; utanför Stockholm senast på Galleri Astley, Uttersberg 2006.

Retrospektiv utställning på Litografiska Museet, Tidaholm 1999–2000 med *Fysionomier*.

Frisendahl har deltagit i många samlingsutställningar i Sverige och utomlands, senast i Grafiktriennalen på Konstakademien 2007 och i Landskrona Teckningstriennal *Svart på vitt*, 2007.

Viktigare utsmyckningsuppdrag: Vin & Spritcentralen 1978; Djursholms samskola (emalj målningar) 1980; Radiumhemmet, Solna (Perstorpslaminerade teckningar) 1989; Kevinge servicehus och Sicreno Strands bostadsrättsförening, Danderyd, (etsade och förstälade kopparplåtar) 1994 och 1995.

Har undervisat i Konsthögskolans grafikskola 1978–88 med litografi som specialitet.

Är representerad i Nationalmuseum, Moderna museet, The British Museum, London, och ett stort antal andra museer i Sverige och utomlands.

Bland priser och belöningar märks silverpriset vid Föreningen Svenska Tecknares tävling *Kolla!* 2005 (med bildsviten *Stenstryckspressen Johanna – 107 – vikt 7 ton*), och det första stipendiet ur Nils G. Stenqvists Minnesfond, 2006.

Författarskap: *Stenarna tala: handbok i litografi, den ursprungliga direkta metoden från sten och zink*, Grafiska Sällskapet/Grafiknytt, Stockholm 1986;

Indiansommar. En bok om litografi och litografins uppfinnare Alois Senefelder, Grafiska Sällskapet/Grafiknytt, Stockholm 1991; *Om plantryck*, Samlartgrafik, Kristianstad, 1994; *Jag vill bli förtrollad igen*, Samlartgrafik, Kristianstad, 1998; *Den litografiska stenen: En kärleksförklaring till litografien*, Carlssons, Stockholm 2005; *The Lithographic stone: A passion for the art of lithography*, Stockholm 2006;

Illustrationer till bl.a. Edith Nesbits böcker *Fem barn hittar ett troll*, Stockholm 1954, *Mannen med barnvagnen och andra berättelser*, Stockholm 1990, *Stenen och andra berättelser*, Stockholm 1990.

Tillsammans med Maria Paz Acciaro gjort en video, *Alois uppfinning*, 1988.

I 2007 års portfölj från Föreningen för Grafisk Konst ingår *Ljuset*, tornålsgravyr 270 × 245 mm.

Tryckning utförd av Mikael Wahrby, Stockholm.

Den ursprungliga direkta stentrycksmetoden har fascinerat Cecilia Frisendahl mer och mer. I flera böcker har Frisendahl berättat om litografins tidiga historia. Hon har fortsatt och fördjupat sina forskningar om Alois Senefelder och litografien. I sin senaste bok *Den litografiska stenen* redovisar hon resultatet, och berättar där om den fantastiska uppfinningen av litografien och om Alois Senefelders alla andra otroliga uppfinningar. Hon berättar engagerat om

Foto: Anette Uggla

den känsla och inspiration som den litografiska kalkstenen tillfört och ständigt tillför arbetet i den konstnärliga verksamheten. Detsamma gäller tornålsgravyrer. Arbetet med diamantnålarna på den härliga kopparplåten ger en känsla av ro och evighet, säger Cecilia Frisendahl.

1941 började Cecilia Frisendahl på målarskolan på Konstakademien. Så småningom kom intresset för teckning och grafik att dominera den konstnärliga verksamheten. Hon har också varit verksam som lärare vid Konsthögskolans grafikskola.

Som bildskapare har framför allt rörelse fångat hennes intresse, vilket märks inte minst i alla hennes bilder av djur. Hon är en kännare av Europas alla djurparker där hon suttit med ritblocket i högsta hugg. I katalogen till den retrospektiva utställningen *Fysionomier* i Tidaholm 1999 har hon skrivit »Grunden till mitt konstnärliga arbete har jag lagt genom ingående studier av levande varelser, djur och människor, genom utflykter bland »döda ting« där spänningen mellan linjer, former och avstånd är oändlig. Teckningarna utgör för mig roten ur vilken bilderna växer fram. Det direkta arbetet på det vackra grafiska grundmaterialet såsom stenen – kopparplåten – trästocken fascinerar mig och inspirerar mig genom sitt motstånd och sin skönhet.«

Ljuset tillkom sommaren 2006 efter en ögonoperation som tvingade Cecilia Frisendahl att vara inomhus. Bilden blev en viktig del av tillfrisknandet. Bilden har tecknats

direkt på plåten med diamantnålen utan förstudier. När Frisendahl började på Grafikskolan blev hennes första uppgift att göra en etsning men istället för att trycka den befallde Harald Sallberg henne att polera bort bilden och återställa den blanka kopparplåten, ett mycket tålmodskrävande arbete. I arbetet med vår plåt fick processen ta sin tid. Istället för att polera bort partier och pröva nya idéer lade Cecilia undan plåten och tog fram den när det var dags att fortsätta gestaltningen. Ingenting skulle tas bort. Arbetet skulle vara ett växande. En viktig förutsättning var att det skulle finnas ett tydligt bildrum. Resultatet är en gåtfull bild i ett rum som finns där men som inte har några riktigt tydliga avgränsningar.

Bildrummet markeras av husväggen till vänster och bakgrunden där en bergliknande formation markerar bildrummets bortre gräns. Tvärsöver bilden löper en fris med människoliknande figurer som rör sig i på ett sätt som liknar dans, men då på ett sätt som betraktaren kan uppleva som ofrivilligt. Dessa figurer är en återklang från figurer från en litografi från 1988 med titeln *Människokryp*, återgiven i boken *Indiansommar*. Frisen skapar också en bortre gräns för det som tilldrar sig i bilden, en tvångsartad dans där kvinnotorson och kvinnofigurer dirigeras av en mansliknande figur mitt i bilden. Mellan figurerna springer zebror i varierande verklighetsgrader. Torsomotivet har sitt ursprung i små torson som hennes pappa, skulptören och målaren Halvar Frisendahl, gjort. Zebror fångade tidigt Cecilia Frisendahls intresse. De kan uppfattas som frihetssymboler, fast de enda zebror hon sett är sådana i djurparkernas fångenskap. Tillställningen betraktas av en hund, vars huvud syns i bildens nedre vänstra hörn, ett porträtt av den sista av Frisendahls hundar. *Ljuset* är en bild med många bottnar, och som ger åskådaren mycket att fundera över.

Jan af Burén

Intendent vid Nationalmuseum